

DD@S Rapport met beleidsaanbevelingen

Funded by
the European Union

This project has been funded with support from the European Commission under the Erasmus+ Programme. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. [Project Number: 2021-1-BE02-KA220-SCH-000032794]

Projectnaam:

Democratische dialoog op school: Een online spelgebaseerde trainingstool over democratische dialoog voor leerkrachten

Acroniem project: DD@S

Programma: Erasmus+ KA220-SCH - Samenwerkingspartnerschappen in het schoolonderwijs

Subsidieovereenkomst nr.: 2021-1-BE02-KA220-SCH-000032794

Duur: 01/01/2022 - 30/06/2024

Landen: België, Italië, Griekenland, Cyprus

Projectresultaat 4: e-publicatie met beleidsaanbevelingen

Resultaat Toonaangevende organisaties: CARDET

Resultaten' Titel: Rapport met beleidsaanbevelingen DD@S

Projecttitel & Acroniem: DD@S: Democratische Dialoog op School

Medewerkers: Bewerkt door CARDET (Cyprus) met input van de volgende partners: ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL (België), SYMPLEXIS (Griekenland), CENTRO PER LO SVILUPPO CREATIVO DANILO DOLCI (Italië), ISTITUTO D'ISTRUZIONE SUPERIORE EINAUDI PARETO (Italië), CENTRE FOR ADVANCEMENT OF RESEARCH AND DEVELOPMENT IN EDUCATIONAL TECHNOLOGY LTD – CARDET (Cyprus), UNIVERSITY OF NICOSIA – UNIC (Cyprus), INTERORTHODOX CENTRE OF THE CHURCH OF GREECE (Griekenland), GO! TECHNISCH ATHENEUM ZAVELENBERG SINT-AGATHA-BERCHEM (België).

Disseminatie Level: Publiek

Versie: 1.1 - Datum: 03 Juni 2024

Versie: 1.2 - Datum: 14 Juni 2024

© 2024 Alle rechten beschermd.

Alle publieke resultaten van DD@S zijn gelicenseerd onder de Creative Commons Naamsvermelding - NietCommercieel - ShareAlike 4.0 Internationale publieke licentie, die toestaat om te remixen, tweaken en niet-commercieel voort te bouwen op het werk, en om afgeleide werken alleen onder dezelfde licentie te verspreiden zolang ze DD@S vermelden voor de originele creatie.

Gelieve te citeren als: Erasmus+ Project DD@S: Democratische dialoog op school. Een online spelgebaseerd trainingsinstrument over democratische dialoog voor leerkrachten (2024). *Rapport met beleidsaanbevelingen DD@S*. Projectnummer: 2021-1-BE02-KA220-SCH-000032794. <https://ddasproject.eu>.

Funded by
the European Union

This project has been funded with support from the European Commission under the Erasmus+ Programme. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein [Project Number: 2021-1-BE02-KA220-SCH-000032794].

Table of Contents

Inleiding	4
Context en uitdagingen	5
Diversiteit in de klas	5
Controversiële situaties.....	6
Controversiële situaties.....	6
Uitdagingen voor leerkrachten	7
Aanbevelingen voor beleidsmakers	8
Professionele ontwikkeling en training verbeteren.....	8
Uitgebreide trainingsprogramma's.....	8
Voortdurende ondersteuning en mentorschap.....	8
Implementatie van leerplannen.....	9
Controversiële onderwerpen opnemen in het curriculum.....	9
Inclusief curriculumontwerp	9
Een ondersteunende schoolomgeving bevorderen.....	9
Veilige schoolklimaat voor dialoog	9
Infrastructuur en hulpbronnen	10
Samenwerking en collegiale ondersteuning aanmoedigen	10
Teamonderwijs en leren van collega's.....	10
Belanghebbenden betrekken	10
Implementatiestrategie.....	10
Pilotprogramma's.....	10
Monitoring en evaluatie	11
Beleidsbeïnvloeding	11
Conclusie	11

DD@S BELEIDSVERSLAG

DD@S (Democratische Dialoog op School) levert haar laatste beleidsnota af, die aanbevelingen bevat op basis van het 30 maanden durende werk van het project.

14/06/2024

Inleiding

Het DD@S-project (Democratic Dialogue at School) in het kader van Erasmus+, dat loopt van 1 januari 2022 tot 30 juni 2024, heeft tot doel leerkrachten van Europese middelbare scholen in staat te stellen om te gaan met multiculturele uitdagingen op school. Het project draagt bij aan de professionele ontwikkeling van leraren in het voortgezet onderwijs en leraren in het algemeen, door hen te helpen effectieve dialoogvaardigheden te verwerven om te kunnen omgaan met etnische, religieuze en multiculturele conflictsituaties en discussies over verschillende controversiële onderwerpen op school.

Bij dit initiatief zijn partners uit België, Griekenland, Italië en Cyprus betrokken. Het doel is om inclusief onderwijs te verbeteren door leerkrachten uit te rusten met de vaardigheden die nodig zijn voor een effectieve dialoog in diverse en vaak controversiële omgevingen. Door zich te richten op de professionele groei van leerkrachten en een ondersteunende omgeving te creëren door samen te werken met schoolbesturen, probeert DD@S een competent systeem te creëren dat de democratische dialoog bevordert en de bredere sociaal-politieke context van het onderwijs aanpakt.

Het doel van dit document is om inzichten en suggesties te verzamelen op basis van de ervaringen die zijn opgedaan tijdens de implementatie van het DD@S-project, evenals de informatie die is verzameld via focusgroepen en LTTA-activiteiten die gedurende de 30 maanden van het project zijn uitgevoerd. Dit rapport geeft beleidsaanbevelingen om de implementatie van de democratische dialoog op scholen in heel Europa te ondersteunen, met als doel bij te dragen aan de professionele ontwikkeling van leerkrachten en docenten. Het probeert hen te voorzien van effectieve dialoogvaardigheden om etnische, religieuze en multiculturele conflicten te hanteren en verschillende controversiële kwesties op school te bespreken. Door aandacht te besteden aan institutionele en individuele capaciteiten, zal het rapport schoolbesturen helpen bij het creëren van gunstige omstandigheden voor het implementeren van de democratische dialoog op scholen, waardoor inclusief onderwijs wordt verbeterd en een competent systeem binnen de bredere sociaal-politieke context wordt bevorderd.

Context en uitdagingen

DD@S erkent het complexe landschap van de Europese secundaire scholen van vandaag, waar multiculturele uitdagingen alomtegenwoordig zijn. Dit deel onderzoekt de veelzijdige context waarin leerkrachten werken en de specifieke uitdagingen waarmee ze geconfronteerd worden. Het onderzoekt de diverse klasomgevingen die de bredere maatschappelijke dynamiek weerspiegelen, de aard van controversiële situaties die uit deze diversiteit kunnen voortvloeien en de verschillende niveaus van paraatheid onder leerkrachten om met dergelijke uitdagingen om te gaan. Door deze factoren te begrijpen, kunnen we de noodzaak van gerichte professionele ontwikkeling en institutionele ondersteuning om de democratische dialoog en inclusief onderwijs op scholen in heel Europa te bevorderen, beter begrijpen.

Diversiteit in de klas

Scholen fungeren als microkosmos van de bredere samenleving en weerspiegelen de verschillende perspectieven, waarden en normen. Dit vertaalt zich in een hyperdiverse mix van interreligieuze, interculturele en intersociale waardenkaders in grootstedelijke en stedelijke omgevingen. De onderzoeksresultaten van DD@S illustreren deze diversiteit: een aanzienlijk deel van de leerkrachten in België, Griekenland, Italië en Cyprus rapporteerde de aanwezigheid van sociale, taalkundige en etnische minderheden in hun klaslokalen.

97% van de opvoeders in België maakt bijvoorbeeld melding van sociale diversiteit, terwijl 68% in Cyprus en 54% in Griekenland en Italië vergelijkbare omstandigheden melden. Deze diversiteit manifesteert zich in verschillende vormen, waaronder religieuze verschillen, zoals te zien is in Griekenland en Cyprus, waar opvoeders melding maken van andere religieuze minderheden dan het orthodoxe christendom. In België en Italië gaat de diversiteit verder dan het katholicisme en omvat ze een reeks religieuze overtuigingen. Taalkundige diversiteit is ook opmerkelijk, met 65% van de opvoeders in Italië en 66% in Cyprus die leerlingen uit taalminderheden vermelden. Deze rijke schakering aan achtergronden vereist van opvoeders dat ze bedreven zijn in het beheren van een scala aan culturele, sociale en taalkundige dynamieken in hun klaslokalen.

Opvoeders komen vaak terecht in ogenschijnlijk onschuldige situaties in de klas die kunnen escaleren in polariserende discussies als gevolg van deze onderliggende diversiteit. Discussies over religieuze feestdagen, dieetbeperkingen of zelfs historische gebeurtenissen kunnen bijvoorbeeld snel omstreden worden. De uitdaging ligt in het vinden van een evenwicht tussen deze verschillende perspectieven en het bevorderen van een inclusieve en respectvolle leeromgeving. De hoge niveaus van gerapporteerde diversiteit onderstrepen de behoefte aan gerichte ondersteuning en professionele ontwikkeling voor leerkrachten om deze complexe dynamiek effectief te beheren.

Controversiële situaties

Controversiële situaties

Volgens de resultaten van de DD@S-enquête worden leerkrachten in klaslokalen in België, Cyprus, Griekenland en Italië vaak geconfronteerd met controversiële kwesties die voortvloeien uit de rijke diversiteit van hun leerlingen. Ongeveer twee op drie leerkrachten worden regelmatig geconfronteerd met controversiële situaties, waarbij Belgische en Griekse leerkrachten er het vaakst wekelijks mee geconfronteerd worden. In deze situaties zijn leerlingen vaak de hoofdrolspelers, hoewel er ook collega's bij betrokken kunnen zijn, wat de complexiteit van de interpersoonlijke dynamiek binnen schoolomgevingen weerspiegelt.

De competentie van leerkrachten in het omgaan met deze gevoelige onderwerpen verschilt aanzienlijk tussen de onderzochte landen. Italiaanse en Belgische leerkrachten hebben over het algemeen meer vertrouwen in het omgaan met controversiële thema's, terwijl Griekse leerkrachten zich minder competent voelen. Ondanks deze verschillen zijn leerkrachten het erover eens dat het begeleiden van discussies over moeilijke onderwerpen cruciaal is. Velen hanteren een faciliterende aanpak, waarbij leerlingen de dialoog aangaan en tegelijkertijd de nodige begeleiding krijgen om gesprekken constructief te sturen.

Polariserende gesprekken omzetten in kansen voor wederzijds begrip is een andere belangrijke uitdaging. Een aanzienlijk deel van de leerkrachten in België en Cyprus geeft toe moeilijkheden te ondervinden om dit te bereiken, wat wijst op de behoefte aan verdere ondersteuning en opleiding. Daarentegen vinden leerkrachten in Italië dat ze goed voorbereid zijn om conflicterende discussies op een doeltreffende manier te sturen.

Tijdens deze interacties maken leerkrachten gebruik van principes van de democratische dialoog, zoals actief luisteren, verschillende meningen onderzoeken en onderscheid maken tussen feiten en meningen. Deze praktijken zijn essentieel voor het creëren van een inclusieve klasomgeving waar verschillende standpunten worden gerespecteerd en constructief worden besproken.

Het comfort om specifieke controversiële thema's te bespreken verschilt van land tot land. Cypriotische leerkrachten voelen zich bijvoorbeeld minder op hun gemak dan hun collega's in Griekenland, Italië en België. Thema's zoals discriminatie, gendergelijkheid, racisme en vrijheid van meningsuiting zijn over het algemeen goed geaccepteerde gespreksonderwerpen voor leerkrachten in deze landen. Sommige onderwerpen, zoals religie, politiek en zelfmoord, vormen echter een grotere uitdaging, vooral in België en Italië.

Concluderend, het effectief omgaan met controversiële situaties vereist competentie in het faciliteren van de dialoog en een genuanceerd begrip van de culturele en sociale dynamiek binnen de klas. Door leerkrachten uit te rusten met de nodige vaardigheden en ondersteuning, kunnen onderwijssystemen deze uitdagingen beter benutten als kansen voor zinvol leren en groei bij leerlingen.

Uitdagingen voor leerkrachten

Het DD@S-veldonderzoek in elk partnerland bracht aan het licht dat leerkrachten geconfronteerd worden met unieke uitdagingen bij het aanpakken van controversiële onderwerpen in hun klas, die gevormd worden door de specifieke sociaal-culturele context van hun land. De grote diversiteit in scholen, zoals blijkt uit de enquêteresultaten, onderstreept de behoefte aan een aanpak op maat voor deze uitdagingen.

Door de diversiteit van de Brusselse bevolking houden leerkrachten in **België** zich vaak bezig met controversiële onderwerpen zoals de hoofddoek, homoseksualiteit en de evolutietheorie. Er is meer training en ondersteuning nodig om deze discussies effectief te kunnen voeren, waarbij de sterke punten van complementaire onderwijsteams worden benut.

Onderwijskundigen in **Griekenland** voelen zich ongemakkelijk bij het aanpakken van kwesties die verband houden met seksuele gaardheid, genderidentiteit en extreme politieke ideologieën. Ze benadrukken de beperkingen in het leerplan en het gebrek aan adequate training als belangrijke barrières. Beleidsaanbevelingen zouden zich moeten richten op uitgebreide trainingsprogramma's en integratie van leerplannen.

In **Italië** worden opvoeders geconfronteerd met uitdagingen die gepaard gaan met het bespreken van onderwerpen zoals euthanasie, zelfmoord, de doodstraf en andere ethische kwesties, migratiestereotypen, gendergerelateerde kwesties en vrouwenmoord. Er is een duidelijke vraag naar gespecialiseerde training in conflictoplossing en democratische dialoog, samen met aanpassingen in het leerplan die kritisch denken en burgerbetrokkenheid bevorderen.

Hoewel docenten in **Cyprus** een grote bereidheid tonen om controversiële kwesties aan te pakken, worden ze geconfronteerd met obstakels zoals academische autonomie en reacties van ouders. Beleidsmaatregelen moeten de nadruk leggen op het creëren van veilige ruimten voor dialoog, het bieden van infrastructurele ondersteuning en het ontwikkelen van strategieën om spontane discussies in goede banen te leiden.

Aanbevelingen voor beleidsmakers

Het aanpakken van controversiële onderwerpen in het onderwijs vereist een veelzijdige aanpak die leerkrachten mondiger maakt en een inclusieve leeromgeving cultiveert. Omdat scholen steeds meer een afspiegeling vormen van de diverse sociale structuren van hun gemeenschappen, spelen leerkrachten een centrale rol in het begeleiden van discussies over gevoelige onderwerpen en het stimuleren van kritisch denken en wederzijds respect onder leerlingen. In dit hoofdstuk worden belangrijke aanbevelingen gedaan voor beleidsmakers om professionele ontwikkeling te verbeteren, controversiële onderwerpen in het curriculum te integreren, ondersteunende schoolomgevingen te stimuleren, samenwerking aan te moedigen en effectieve betrokkenheid- en evaluatiestrategieën te implementeren. Door deze aanbevelingen te implementeren kunnen beleidsmakers leerkrachten uitrusten met de nodige vaardigheden en middelen om zich een weg te banen door de complexe dynamiek in de klas en een zinvolle dialoog te bevorderen die leerlingen voorbereidt op actief burgerschap in een pluralistische samenleving.

Professionele ontwikkeling en training verbeteren

Uitgebreide trainingsprogramma's

- Uitgebreide, verplichte trainingsprogramma's ontwikkelen en implementeren voor opvoeders in heel Europa. Zorg voor regelmatige bijscholingsmogelijkheden om nieuwe kwesties aan te pakken en een beter begrip van opkomende trends in controversiële onderwerpen te bevorderen. Deze programma's moeten geïnformeerd worden door actueel nieuws en ontwikkelingen en door gebruik te maken van platforms zoals het DD@S e-learning platform. De initiatieven moeten prioriteit geven aan het omgaan met controversiële onderwerpen, het bevorderen van het democratisch debat en het beheersen van strategieën voor conflictoplossing die zijn afgestemd op de verschillende behoeften die in de verschillende landen zijn vastgesteld.
- Inclusief training over verschillende onderwijsstijlen, technieken voor het omgaan met spontane vragen en opmerkingen, en methoden voor het creëren van een inclusieve klasomgeving.

Voortdurende ondersteuning en mentorschap

- Doorlopende professionele ontwikkelingsmogelijkheden opzetten, waaronder mentorschapsprogramma's en leergemeenschappen, waar ervaren leerkrachten

ideeën en best practices kunnen uitwisselen en hun collega's kunnen begeleiden bij uitdagende klassenscenario's.

- Toegang verlenen tot een bibliotheek van bronnen met casestudies, lesplannen en tactieken om gevoelige onderwerpen effectief aan te pakken.
- Gebruik het DD@S e-learning platform als een centrale opslagplaats van deze bronnen, met casestudies, lesplannen en strategieën voor het faciliteren van spontane discussies en het bevorderen van inclusieve leeromgevingen.

Implementatie van leerplannen

Controversiële onderwerpen opnemen in het curriculum

- Neem discussies over controversiële onderwerpen op in het lesprogramma om de burgerschapscompetenties en het kritisch denkvermogen van leerlingen te vergroten. Dit kan worden bereikt door relevante thema's in verschillende vakken te integreren en projectgebaseerd leren en scenario's uit de echte wereld aan te moedigen om dieper begrip en actieve betrokkenheid bij gevoelige kwesties te bevorderen. Maak daarnaast gebruik van niet-formele onderwijsactiviteiten en e-learningmogelijkheden om de leerervaring te verrijken en een goed afgerond begrip van complexe onderwerpen te bevorderen.
- Gebruik de DD@S-cursus om de burgerschapscompetenties en kritische denkvaardigheden van leerlingen te stimuleren door middel van projectgebaseerd leren en levensechte scenario's.

Inclusief curriculumontwerp

- Ervoor zorgen dat het lesprogramma de diverse achtergronden en perspectieven van leerlingen weerspiegelt en een inclusieve en respectvolle leeromgeving bevordert. Dit omvat het weergeven van minderheidsgroepen en hun bijdragen aan de samenleving in onderwijsmateriaal.

Een ondersteunende schoolomgeving bevorderen

Veilige schoolklimaat voor dialoog

- Wijs veilige ruimtes aan binnen scholen waar leerlingen en docenten een open dialoog kunnen voeren over controversiële onderwerpen zonder bang te hoeven zijn voor represailles. Deze ruimtes moeten uitgerust zijn om gevoelige discussies aan te kunnen en wederzijds respect en begrip te bevorderen.

- Implementeer duidelijke richtlijnen en basisregels om te zorgen voor respectvolle discussies waarin alle stemmen worden gehoord en gewaardeerd.

Infrastructuur en hulpbronnen

- Investeer in de nodige infrastructuur om gestructureerde activiteiten en dialoog over controversiële thema's te ondersteunen. Dit omvat geschikte klaslokaalopstellingen, technologie en toegang tot informatie- en onderzoeksbronnen.
- Scholen voorzien van de middelen die nodig zijn om een omgeving te creëren die bevorderlijk is voor een democratische dialoog, met inbegrip van training in bemiddeling en conflictoplossing.

Samenwerking en collegiale ondersteuning aanmoedigen

Teamonderwijs en leren van collega's

- Bevorder teamonderwijsbenaderingen waarbij docenten met complementaire vaardigheden en achtergronden elkaar kunnen ondersteunen bij het aanpakken van controversiële kwesties. Deze gezamenlijke aanpak kan het ongemak van individuele docenten verminderen en de algehele effectiviteit van discussies verbeteren.
- Stimuleer peer-leergemeenschappen waar leerkrachten ervaringen, strategieën en middelen kunnen uitwisselen om met controversiële onderwerpen om te gaan.

Belanghebbenden betrekken

- Betrek ouders, leiders uit de gemeenschap en andere belanghebbenden bij discussies over controversiële schoolkwesties. Deze bredere betrokkenheid kan helpen om schoolinitiatieven af te stemmen op de waarden en verwachtingen van de gemeenschap en om extra steun te bieden aan leerkrachten en leerlingen.
- Samenwerkingsverbanden ontwikkelen met organisaties die gespecialiseerd zijn in diversiteit, inclusie en conflictoplossing om extra expertise en middelen te bieden.

Implementatiestrategie

Pilootprogramma's

- Pilootprogramma's opstarten in geselecteerde scholen in Europa met behulp van de DD@S-opleidingscursus om de voorgestelde aanbevelingen te testen. Deze initiatieven monitoren en evalueren om inzichten te verzamelen en op feiten

gebaseerde aanpassingen te maken voordat ze op grotere schaal geïmplementeerd worden

Monitoring en evaluatie

- Zet robuuste controle- en evaluatiemechanismen op om de effectiviteit van trainingsprogramma's, veranderingen in het curriculum en andere interventies te beoordelen. Gebruik deze gegevens om op feiten gebaseerde aanpassingen en verbeteringen aan te brengen.
- Verzamel feedback van docenten, studenten en andere belanghebbenden om ervoor te zorgen dat de initiatieven aan hun behoeften voldoen en nieuwe uitdagingen aanpakken.

Beleidsbeïnvloeding

- Pleiten voor beleidsveranderingen op nationaal en Europees niveau om de integratie van democratische dialoog en controversemanagement in onderwijssystemen te ondersteunen. Benadruk de voordelen van deze benaderingen voor het bevorderen van inclusieve en tolerante samenlevingen.

Conclusie

Het verslag met beleidsaanbevelingen van het DD@S-project is een uitgebreide poging om het secundair onderwijs in Europa te verbeteren door middel van een democratische dialoog. Het project, dat 30 maanden duurde, benadrukte de cruciale rol van leerkrachten bij het aanpakken van multiculturele uitdagingen in diverse klaslokalen. De bevindingen toonden een aanzienlijke diversiteit aan in België, Griekenland, Italië en Cyprus en benadrukten de nood aan effectieve strategieën om met gevoelige onderwerpen om te gaan.

De beleidsaanbevelingen in dit document zijn bedoeld om een leidraad te bieden voor de succesvolle implementatie van DD@S-bevindingen in scholen, door leerkrachten te voorzien van de nodige vaardigheden en ondersteuningssystemen. Door uitgebreide trainingsprogramma's, voortdurende professionele ontwikkeling en inclusieve curriculumontwerpen te bevorderen, kunnen beleidsmakers leerkrachten voorbereiden op het creëren van inclusieve leeromgevingen waar controversiële kwesties constructief worden aangepakt. Het creëren van veilige ruimtes voor dialoog, het stimuleren van samenwerking tussen leerkrachten en het betrekken van belanghebbenden zijn cruciale stappen in het voeden van een cultuur van wederzijds respect en begrip op scholen.

Nu het DD@S-project wordt afgesloten, ligt de nalatenschap ervan in de praktische hulpmiddelen en strategieën die zijn aangereikt en in de pleidooien voor systemische veranderingen die democratische waarden en inclusief onderwijs bevorderen. Door deze aanbevelingen te implementeren, kunnen beleidsmakers ervoor zorgen dat Europese scholen zich blijven ontwikkelen als centra van leren waar diversiteit wordt gevierd en de dialoog dient als hoeksteen van burgerbetrokkenheid en maatschappelijke cohesie.

**Democratic Dialogue at School:
An online game-based training tool on democratic dialogue for teachers**

ddasproject.eu

symplexis

**Funded by
the European Union**

This project has been funded with support from the European Commission under the Erasmus+ Programme. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

[Project Number: 2021-1-BE02-KA220-SCH-000032794]